

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

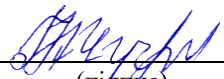
Кафедра технологій захисту навколишнього середовища та
охорони праці

**ЗВІТ
про проходження науково-педагогічної практики**

Аспірант Павло СТАРЖИНСЬКИЙ

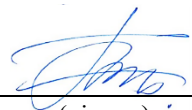
Спеціальність 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Завідувачка кафедри ТЗНС та ОП

_____
(підпис)

Тетяна ТКАЧЕНКО

Науковий керівник

_____
(підпис)

Олена Жукова

Період проходження практики з 03.04.25 до 05.05.25

Загальний обсяг годин: 150

Закріплені дисципліни:

«Основи екології»,

«Екологічна безпека технологій виробництва

та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля»

План проходження науково-педагогічної практики

Зміст роботи	Дата/кількість годин						
	<u>1 тиждень</u>						
	03.04.2025	04.04.2025	05.04.2025	06.04.2025	07.04.2025	08.04.2025	09.04.2025
Складання індивідуального плану практики	2 год						
Знайомство з організацією навчально-виховного процесу кафедри	2 год	2 год					
Відвідування аудиторних занять викладачів кафедри			4 год	2 год			
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка	2 год	2 год	2 год	4 год	4 год		
Знайомство з лабораторною базою Університету		2 год					
Проведення лекційних занять з закріплених дисциплін	2 год						
Проведення лабораторних та практичних занять з дисциплін, передбачених планом практики		2 год					
	<u>2 тиждень</u>						
	10.04.2025	11.04.2025	12.04.2025	13.04.2025	14.04.2025	15.04.2025	16.04.2025
Розробка конспекту лекцій та підготовка наочного презентаційного матеріалу до вивчення закріпленої дисципліни	2 год	2 год		2 год	2 год		
Проведення лекційних занять з закріплених дисциплін	2 год						
Участь в оцінюванні якості різних видів робіт здобувачів			2 год	2 год			
Проведення лабораторних та практичних занять з дисциплін, передбачених планом практики		2 год			8 год		
Розробка методики проведення наукового	2 год	2 год				2 год	

експерименту							
	<u>3 тиждень</u>						
	17.04.2025	18.04.2025	19.04.2025	20.04.2025	21.04.2025	22.04.2025	23.04.2025
Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка		2 год			2 год		
Проведення лекційних занять з закріплених дисциплін	2 год						
Проведення лабораторних та практичних занять з дисциплін, передбачених планом практики		2 год			8 год		
Участь в оцінюванні якості різних видів робіт здобувачів		2 год		2 год			
Індивідуальна робота зі здобувачами різних освітніх рівнів	2 год		2 год			2 год	
Розробка методики проведення наукового експерименту		2 год	2 год	2 год	2 год		
	<u>4 тиждень</u>						
	24.04.2025	25.04.2025	26.04.2025	27.04.2025	28.04.2025	29.04.2025	30.04.2025
Проведення лекційних занять з закріплених дисциплін	2 год						
Проведення лабораторних та практичних занять з дисциплін, передбачених планом практики		2 год			8 год		
Технічна та організаційна підготовка до проведення наукового дослідження/експерименту	2 год	2 год	2 год		2 год		
	<u>5 тиждень</u>						
	01.05.2025	02.05.2025	03.05.2025	04.05.2025	05.05.2025	06.05.2025	07.05.2025
Проведення поточного/підсумкового оцінювання знань здобувачів з закріпленої дисципліни	2 год		2 год		2 год		
Проведення наукового дослідження/експерименту		2 год		2 год	4 год		
Підготовка звіту про науково-педагогічну практику	2 год	2 год	4 год	4 год	2 год		

Розклад проведених занять

Дата, час проведення	Академічна група	Назва дисципліни, тема заняття, номер за робочою програмою /силабусом /	Вид занять
03.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Лекція №1.</i> Тема 1. Коротка історія розвитку аналітичної хімії. Класифікація методів аналізу. Структура, методи аналітичної хімії. Як досягти правильності аналізу. Порівняння з даними іншого методу. Порівняння з даними іншої лабораторії. Стандартні зразки. Тема 2. Прилади й методи контролю сполуки рідин. Оптичні методи й прилади контролю сполуки рідин. Фотометричні дисперсійні й недисперсійні аналізатори. Абсорбційні фотометричні аналізатори, що працюють в ультрафіолетових, видимих діапазонах спектра. Рефрактометричні, поляризаційні й атомно-абсорбційні методи й прилади. Фізичні основи фотометричних методів, структурні схеми фотометричних аналізаторів. Електро-хімічні методи й прилади контролю сполуки рідин. Тема 3. Фізико-хімічні основи методів. Потенціометричні аналізатори, теоретичні основи методу. Прилади й методи контролю сполуки газів. Особливості виміру сполуки газів. Класифікація газоаналітичних приладів. Оптичні прилади й методи газового аналізу: абсорбційні й емісійні. Хроматографічний метод аналізу. Екологічно-біохімічні аспекти біотрансформації ксенобіотиків. Фактори, що визначають вплив політантів на екосистеми. Здатність ксенобіотиків до біодеградації. Біо-тестування – як один з методів оцінки стану навколишнього середовища. Використання міжнародних тест – систем для оцінки стану навколишнього середовища.	Лекційне заняття
04.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Практичне заняття №1:</i> • Структура, методи аналітичної хімії. • Прилади й методи контролю якості компонентів довкілля.	Практичне заняття

		Використання міжнародних тест-систем для оцінки стану навколишнього середовища.	
10.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Лекція №2.</i> Тема 4. Пошук джерела забруднення. Вибір місця відбору проби. Ідентифікація характеру впливу. Відбір проб об'єктів забрудненого середовища. Стабілізація й зберігання проб для аналізу. Підготовка проб до аналізу в лабораторії. Полеві методи дослідження поверхневих і ґрунтових вод. Консервування й зберігання проб води. Особливості вибору місць пробовідбору в населених пунктах. Методи відбору проб й умови їхнього зберігання. Тема 5. Технічні засоби виміру й методи моніторингу забруднюючих речовин у навколишнім середовищі. Вимоги до результатів екоаналітичних робіт. Класифікація й основні характеристики екоаналітичних засобів. Універсальні, групові й цільові засоби вимірів. Тема 6. Методи й прилади моніторингу забруднюючих речовин в атмосферному повітрі й викидах в атмосферу. Технічні засоби виміру й методи моніторингу забруднюючих речовин у поверхневому й підземному водному об'єктах, донних відкладеннях і ґрунті.	Лекційне заняття
11.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Практичне заняття №2:</i> - Відбір проб об'єктів забрудненого середовища. - Експрес-аналіз токсичності води. - Визначення вмісту основних пігментів фотосинтетичного апарату в листі вищих рослин.	Практичне заняття
17.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Лекція №3.</i> Тема 7. Аерокосмічне зондування – історичний огляд. Тема 8. Види аерокосмічної зйомки.	Лекційне заняття

18.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Практичне заняття №3:</i> • Візуальне дешифрування даних дистанційного зондування. • Знайомство з QGIS. • Прив'язка зображення та автоматична класифікація в QGIS.	Практичне заняття
24.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Лекція №4.</i> Тема 9. Етапи та правила проектування ГІС (на прикладі QGIS): структура даних (растри/вектори), CRS і трансформації, метадані, топологія, організація каталогу даних, стилі/легенди, принципи відтворюваності (лог дій, модельні схеми Processing). Тема 10. Попередня обробка та аналіз цифрових знімків у QGIS: перепроєкція/мозаїка/кліп, фільтри, індекси, хмаромаски; огляд інструментів GDAL/SAGA/OTB і плагіна SCP, тощо.	Лекційне заняття
25.04.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Практичне заняття №4:</i> • Контрольна робота	Практичне заняття
01.05.2025, 12:20-13:40	ТЗНС-22, ТЗНСс-23	«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» <i>Лекція №5.</i> Тема 5. Дистанційні методи вивчення екологічних проблем урбанізованих територій.	Лекційне заняття
07.04.25, 09:00-10:20 10:30-11:50	АРХ-23-8, АРХ-23-7	«Основи екології» <i>Лабораторне заняття №1:</i> Вивчення екосистем за допомогою екологічних карт	Лабораторне заняття
07.04.25, 13:50-15:10 15:20-16:40	АРХ-23-5, АРХ-23-6	«Основи екології» <i>Лабораторне заняття №1:</i> Вивчення екосистем за допомогою екологічних карт	Лабораторне заняття
14.04.2025, 09:00-10:20 *10:30-11:50	АРХ-23-8, *АРХ-23-7, *АРХ-23-46	«Основи екології» <i>Практичне заняття №1:</i>	Практичне заняття

		Економічна оцінка природних ресурсів. Комплексна оцінка земель.	
14.04.2025, 13:50-15:10 15:20-16:40	АРХ-23-5, АРХ-23-6	«Основи екології» <i>Практичне заняття №1:</i> Економічна оцінка природних ресурсів. Комплексна оцінка земель.	Практичне заняття
21.04.2025, 09:00-10:20 10:30-11:50 12:20-13:40	АРХ-23-8, АРХ-23-7, АРХ-23-46	«Основи екології» <i>Практичне заняття №2:</i> Економічна оцінка мінерально-сировинних ресурсів	Практичне
21.04.2025, 13:50-15:10 15:20-16:40	АРХ-23-5, АРХ-23-6	«Основи екології» <i>Практичне заняття №2:</i> Економічна оцінка мінерально-сировинних ресурсів	Практичне заняття
28.04.2025, 09:00-10:20 10:30-11:50 12:20-13:40	АРХ-23-8, АРХ-23-7, АРХ-23-46	«Основи екології» <i>Практичне заняття №3:</i> Визначення економічних збитків внаслідок наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	Практичне заняття
28.04.2025 13:50-15:10 15:20-16:40	АРХ-23-5, АРХ-23-6	«Основи екології» <i>Практичне заняття №3:</i> Визначення економічних збитків внаслідок наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	Практичне заняття
05.05.2025, 10:30-11:50	АРХ-23-46	«Основи екології» <i>Практичне заняття №4:</i> Визначення економічних збитків внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів	Практичне заняття

Опис організації навчально-виховного процесу на кафедрі

На кафедрі технологій захисту навколишнього середовища та охорони праці навчально-виховний процес організовано відповідно до освітніх програм і стандартів вищої освіти, чинних нормативних документів МОН України та внутрішніх положень університету. Освітній процес поєднує теоретичну підготовку студентів з практичними навичками у сфері охорони навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності та екологічної інженерії.

Кафедра забезпечує викладання дисциплін для бакалаврського, магістерського та аспірантського рівнів вищої освіти. Заняття проводяться у формі лекцій, лабораторних і практичних робіт, семінарів, консультацій, а також самостійної та індивідуальної роботи студентів під керівництвом викладачів. До навчального процесу активно залучаються засоби мультимедійного супроводу та цифрові платформи для дистанційного навчання.

Кафедра має відповідну матеріально-технічну базу для проведення лабораторних занять, включаючи спеціалізовані лабораторії. Виховна робота здійснюється через наставництво, кураторську діяльність, участь студентів у наукових гуртках,

конференціях, конкурсах та громадських ініціативах з екологічної тематики. Таким чином, навчально-виховний процес на кафедрі спрямований на формування у здобувачів компетентностей, необхідних для розв'язання складних професійних завдань у сфері охорони довкілля та сучасних технологій захисту навколишнього середовища.

Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни *«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля»* - є підготовка спеціалістів еколога – аналітичного профілю, які повинні: мати глибокі знання з аналітичної хімії; володіти знаннями про найбільш поширені методи аналізу основних об'єктів довкілля: ґрунтів, вод та повітря; мати чітке уявлення про особливості складу об'єктів природного середовища; вміти оптимально підібрати найбільш ефективні методи аналізу; володіти високою майстерністю виконання аналітичних досліджень.

Основним завданням вивчення дисципліни *«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля»* - є розуміння закономірностей структури та хімічного складу об'єктів довкілля: природних вод, повітря, атмосферних опадів, ґрунтів та донних відкладів, а також особливостей підбору методів аналізу об'єктів природного середовища. Майбутній фахівець повинен оволодіти знаннями про основні методи якісного і кількісного аналізу при дослідженні об'єктів навколишнього середовища, опанувати вмінням оптимально підбирати найбільш ефективні хімічні, фізико – хімічні та фізичні методи дослідження того чи іншого об'єкта довкілля і виконувати їх на високому професійному рівні.

Методи навчання, що використовуються в межах закріпленої дисципліни

У межах викладання дисципліни *«Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля»* використовуються сучасні методи навчання, які поєднують теоретичну підготовку та практичне засвоєння матеріалу. Основними формами організації навчального процесу є *лекційні та практичні заняття*.

Під час *лекційних занять* застосовуються такі методи:

- *інформаційно-пояснювальний метод* для формування у здобувачів базових знань про фізико-хімічні властивості поверхонь і міжфазних меж;
- *проблемне викладання* для розвитку критичного мислення та формування наукового підходу до аналізу фізичних явищ;
- *мультимедійне супроводження лекцій*, що передбачає використання візуалізацій, моделей та відеоматеріалів для підвищення ефективності засвоєння складних понять.

На *практичних заняттях* використовуються:

- *розрахунково-аналітичні методи* для опрацювання прикладних задач з розрахунку поверхневого натягу, капілярних ефектів, змочування та адгезії;
- *інтерактивні методи навчання*, зокрема робота в малих групах та обговорення експериментальних результатів;
- *індивідуальні та фронтальні опитування* для закріплення матеріалу й поточного контролю знань.

Методи контролю результатів навчання, що використовуються в межах закріпленої дисципліни

Контроль результатів навчання з дисципліни «Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля» здійснюється за допомогою таких основних методів:

- *Поточний контроль*, який проводиться під час практичних занять і передбачає усне опитування, розв'язання типових задач, виконання розрахункових завдань, а також перевірку конспектів і звітів з практичних робіт.

- *Модульний контроль*, що включає письмове тестування або виконання комплексних завдань за результатами вивчення окремих тем або змістових модулів. Він дозволяє оцінити рівень засвоєння теоретичного матеріалу та навичок практичного застосування.

- *Підсумковий контроль*, який реалізується у формі заліку і охоплює всі розділи дисципліни. Підсумкова оцінка формується на основі результатів поточного та модульного контролю, а також оцінювання знань під час підсумкового заняття.

- *Самостійна робота студентів* контролюється через перевірку виконання індивідуальних завдань, участь у тематичних дискусіях, підготовку доповідей або рефератів.

План розроблених лекційних занять до дисципліни «Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля»

Змістовний модуль №1

Хімічний склад, класифікація та деякі властивості об'єктів дослідження. Загальна характеристика методів вимірювання параметрів навколишнього середовища та їх особливості. Загальна схема та основні етапи аналізу. Хімічні, фізико – хімічні, фізичні та біологічні методи аналізу об'єктів навколишнього природного середовища.

Тема 1. Коротка історія розвитку аналітичної хімії. Класифікація методів аналізу. Структура, методи аналітичної хімії. Як досягти правильності аналізу. Порівняння з даними іншого методу. Порівняння з даними іншої лабораторії. Стандартні зразки.

Тема 2. Прилади й методи контролю сполуки рідин. Оптичні методи й прилади контролю сполуки рідин. Фотометричні дисперсійні й недисперсійні аналізатори. Абсорбційні фотометричні аналізатори, що працюють в ультрафіолетових, видимих діапазонах спектра. Рефрактометричні, поляризаційні й атомно-абсорбційні методи й прилади. Фізичні основи фотометричних методів, структурні схеми фото-метричних аналізаторів. Електрохімічні методи й прилади контролю сполуки рідин.

Тема 3. Фізико-хімічні основи методів. Потенціометричні аналізатори, теоретичні основи методу. Прилади й методи контролю сполуки газів. Особливості виміру сполуки газів. Класифікація газоаналітичних приладів. Оптичні прилади й методи газового аналізу: абсорбційні й емісійні. Хроматографічний метод аналізу. Еколого-біохімічні аспекти біотрансформації ксенобіотиків. Фактори, що визначають вплив полютантів на екосистеми. Здатність ксенобіотиків до біодеградації. Біотестування – як один з методів оцінки стану навколишнього середовища. Використання міжнародних тест – систем для оцінки стану навколишнього середовища.

Змістовний модуль №2

Аналіз реальних об'єктів. Відбір та підготовка проб води до виконання аналізу. Відбір проб ґрунтів. Пробовідбір та пробопідготовка. Представничість проби і фактори, що її обумовлюють. Способи одержання середньої проби твердих, рідких і газоподібних речовин. Основні прийоми пробопідготовки. Особливості

пробопідготовки біологічних та біохімічних проб. Метрологічні основи хімічного аналізу. Автоматичні системи контролю забруднення природного середовища (АСКЗС)

Тема 4. Пошук джерела забруднення. Вибір місця відбору проби. Ідентифікація характеру впливу. Відбір проб об'єктів забрудненого середовища. Стабілізація й зберігання проб для аналізу. Підготовка проб до аналізу в лабораторії. Полеві методи дослідження поверхневих і ґрунтових вод. Консервування й зберігання проб води. Особливості вибору місць пробовідбору в населених пунктах. Методи відбору проб й умови їхнього зберігання.

Тема 5. Технічні засоби виміру й методи моніторингу забруднюючих речовин у навколишнім середовищі. Вимоги до результатів екоаналітичних робіт. Класифікація й основні характеристики екоаналітичних засобів. Універсальні, групові й цільові засоби вимірів.

Тема 6. Методи й прилади моніторингу забруднюючих речовин в атмосферному повітрі й викидах в атмосферу. Технічні засоби виміру й методи моніторингу забруднюючих речовин у поверхневому й підземному водному об'єктах, донних відкладеннях і ґрунті.

Змістовний модуль №3

Застосування різних видів аерокосмічної зйомки у екологічних дослідженнях

Тема 7. Аерокосмічне зондування – історичний огляд.

Тема 8. Види аерокосмічної зйомки.

Змістовний модуль №4

Використання геоінформаційних систем (ГІС) для обробки та дешифрування матеріалів дистанційного зондування

Тема 9. Етапи та правила проєктування ГІС (на прикладі QGIS): структура даних (растри/вектори), CRS і трансформації, метадані, топологія, організація каталогу даних, стилі/легенди, принципи відтворюваності (лог дій, модельні схеми Processing).

Тема 10. Попередня обробка та аналіз цифрових знімків у QGIS: перепроєкція/ мозаїка/ кліп, фільтри, індекси, хмаромаски; огляд інструментів GDAL/SAGA/OTB і плагіна SCP, тощо.

План розроблених лабораторних/практичних занять до дисципліни «Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля»

Змістовний модуль №5

Практична складова

Практичне заняття №1:

- Структура, методи аналітичної хімії.
- Прилади й методи контролю якості компонентів довкілля.
- Використання міжнародних тест-систем для оцінки стану навколишнього середовища.

Практичне заняття №2:

- Відбір проб об'єктів забрудненого середовища.
- Експрес-аналіз токсичності води.
- Визначення вмісту основних пігментів фотосинтетичного апарату в листі вищих рослин.

Практичне заняття №3:

- Візуальне дешифрування даних дистанційного зондування.
- Знайомство з QGIS.
- Прив'язка зображення та автоматична класифікація в QGIS.

Практичне заняття №4:

- Контрольна робота.

План розроблених лабораторних/практичних занять до дисципліни «Основи екології»

Лабораторне заняття №1:

- Вивчення екосистем за допомогою екологічних карт.

Практичне заняття №1:

- Економічна оцінка природних ресурсів.
- Комплексна оцінка земель.

Практичне заняття №2:

- Економічна оцінка мінерально-сировинних ресурсів.

Практичне заняття №3:

- Визначення економічних збитків внаслідок наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Практичне заняття №4:

- Визначення економічних збитків внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів.

Перелік розроблених методичних матеріалів

У межах проходження науково-педагогічної практики аспірант долучився до підготовки та оновлення навчально-методичних матеріалів з дисципліни «Екологічна безпека технологій виробництва та сучасні методи контролю параметрів об'єктів довкілля», зокрема:

- розроблено робочу програму навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів;
- спільно з основним викладачем підготовлено силабус дисципліни, що містить структуру курсу, навчальні цілі, очікувані результати, критерії оцінювання, перелік джерел і розклад тем;
- здійснено участь у підготовці методичних вказівок до практичних занять, включно з розрахунковими завданнями та прикладами розв'язання задач;
- взято участь у розробці методичних матеріалів для самостійної роботи студентів, зокрема у формуванні контрольних питань і індивідуальних завдань.

Опис методики проведення наукового дослідження/експерименту

Експеримент проводився у межах міської ділянки р. Дніпро (м. Київ) у період 1 травня - 31 жовтня 2024 р. Було використано знімки Copernicus: Sentinel-2 MSI (10–20 м, L2A) - для детального картування та Sentinel-3 OLCI (~300 м, L2) - для побудови частих часових рядів. Загалом опрацьовано 36 сцен (S2 - 12, S3 - 24); після відбору за хмарністю $\leq 20\%$ і відсутності льоду до аналізу увійшли 32 сцени (S2 - 10, S3 - 22).

Дослідження виконували для трьох секцій русла: вище міста, урбан-ядро, нижче міста, з геоприв'язкою точок/полігонів та єдиною картографічною проєкцією. Знімки пройшли базову обробку (атмосферну корекцію, маскування хмар/тіней, виділення водної поверхні), після чого розраховано непрямі оптичні індикатори якості поверхневих вод — каламутність/TSM, хлорофіл-а, оптична прозорість (колір) — та побудовано тематичні карти, поздовжні профілі і часові ряди (тижневі, місячні, сезонні) для порівняння секцій. Додатково виконано картування та ідентифікацію локальних «гарячих точок» (ділянок підвищених значень показників) — насамперед у зонах потенційного впливу випусків, гирлах приток та акваторіях зі сповільненою течією.

Результати супутникових спостережень у порівнянні з даними польових спостережень Державного агентства водних ресурсів України з найближчих до секцій постів, та за умов часової узгодженості - ± 2 доби, також показали значну просторову мінливість щодо показників. Загалом дані супутникових спостережень отримані від Copernicus узгоджувалися з польовими спостереженнями, а наявні відхилення - переважно за хмарності та в прибережних ділянках/під мостами - зумовлені умовами зйомки й різницею у часі.

Номенклатура приладів та обладнання, що необхідні для проведення наукового дослідження/експерименту за темою дисертації

1) Дані та доступ

- Супутникові знімки Copernicus: Sentinel-2 MSI (L2A), Sentinel-3 OLCI (L2).
- Офіційні польові спостереження ДВА (табличні набори/портал/API) для звірки.
- Метадані та маски якості (хмари/тіні, водна маска).

2) Програмне забезпечення та обробка

- QGIS 3.x (Processing: GDAL/SAGA/OTB) — візуалізація, картографування, аналіз.
- ESA SNAP (S2/S3 Toolbox) та/або ACOLITE / C2RCC — атмосферна корекція над водою.
- (За потреби) Python/Jupyter, утиліти GDAL — пакетна/відтворювана обробка.

3) Обчислювальні ресурси та зберігання

- ПК/ноутбук з ≥ 16 ГБ RAM, SSD; резервне копіювання.
- Структуроване сховище даних, єдина CRS для всіх шарів; шаблони стилів/макетів (QML/SLD, PDF/PNG).

4) QA/QC та документація

- Журнал обробки (версії сцен, параметри корекції, фільтри якості).
- Звірка з даними Державного агентства водних ресурсів України (ідентифікація постів, дата/час, показники) та підсумкові метрики узгодження.

Дата: 27.05.2025 р.

Підпис П. СТАРЖИНСЬКИЙ

